

okolnosti v přiznání uvedené, týkající se rozsahu výroby, výšky kapitálu v podniku upotřebeného, počtu zaměstnaných dělníků, průmyslového zařízení a upotřebených strojů a parních přístrojů, místního obyvatelstva, okolnosti, že odbyt jest nezávislým od tohoto, dále okolnosti týkající se ostatních místních, majetkových a osobních poměrů a vlastností strany živnost provozující. Dále má berní úřad náhledy a výpovědi odborných a právních důvěrníků vyslechnouti, po případě nahlednouti do účtů živnostníkem vedených, použití verifikačních protokolů a zjednati si vůbec všechna data sloužící ku posouzení živnosti a výtěžku z ní plynoucího. Při vinopalnách pronajatých vyměřuje se daň dvojí, totiž z nájemného pro pronajímatele a z užitku z nájmu pro pachtáře (výn. min. fin. ze dne 18. prosince 1852 č. 33287 sb. norm. pro Čechy).

IV. Zvláštní dávky z obchodu pálenými lihovými nápoji.

Pro živnosti obchodní, které prodej kořalky v uzavřených nádobách 1 litrových a menších provozují, jest zvláštní poplatek stanoven a sice:

1. Tvoří-li obchod pálenými, lihovými tekutinami výhradný nebo hlavní obchod, obnáší dávka tato 4. díl sazeb pro výčep předepsaných.

2. Provozuje li se však jen jako vedlejší obchod, obnáší dávka 5. díl sazeb (viz článek Výčep). O tom, tvoří-li prodej hlavní nebo vedlejší obchod, rozhoduje úřad živnostenský po dohodnutí se s úřadem finančním.

Kdo obchod, výčep nebo drobný obchod pálenými lihovými nápoji, pokud tyto zvláštní dávky podléhají, provozovati chce, musí nejméně 14 dní před tím, kdy s provozováním živnosti započítí chce, oznámiti místo, kde provozovárna se nalézá a zapraviti napřed pololetní dávku proti vydání bolety. Za každé další pololetí, po které tento obchod provozován býti má, musí podnikatel dříve než s provozováním počne, dávku u téhož úřadu zapraviti. Zruší-li se provozovárna úplně, musí podnikatel zpraviti o tom úřad, a zároveň vrátiti poslední platební boletu. Zapravení dávky platí však jen pro obec, pro kterou provozování obchodu oznámeno bylo. Byl-li však v téže obci obchod z jednoho domu do jiného nebo s jednoho místa na jiné přeložen, nevzniká tím povinnost dávku za běžné pololetí znovu zapraviti. Totéž platí, nastane-li změna v osobě podnikatelově (§§ 11 ad IV., § 13. 14, 15 zák. o dani z kořalky. O dávce z výčepu viz čl. Výčep).

V. Ustanovení trestní.

Živnostníci, kteří kořalku a jiné pálené tekutiny způsobem, který zdraví jest škodlivý, připravují, padělají nebo kazí, dopouštějí se přestupku proti bezpečnosti zdraví. Trest: Ztráta resp. zničení nápojů a pokuta peněžní od 100 zl. do 500 zl., po druhé trest dvojnásobný, po třetí ztráta živnosti; při obzvláštní škodlivosti ztráta živnosti, prohlášení pachatele za doživotně neschopného ku provozování této živnosti a 3—6 měsíční tuhé vězení (§§ 403, 404, 405 tr. z.). Dle vojenského trestního zákona (§§ 672 a 673) tvoří tyto trestné činy přečiny proti bezpečnosti zdraví. Nezachování zvláštních předpisů ve příčině zařízení přístrojů ku pálení kořalky se strany výrobců a prodavačů tvoří přestupek (§ 408 lit. d tr. z.), dle voj. z. přečin (§ 676 lit. d. Viz čl. Falšování potravin.).

Lichva.

I. Pojem.

Lichva může býti buď přečinem nebo přestupkem.

1. Přečinu lichvy dopouští se:

a) ten, kdo při poskytování nebo prodlužování úvěru vykořisťuje lehkomyšlnost osoby, jež úvěr přijímá nebo nouzi její, o níž ví, její slabosti rozumu, nezkušenosti nebo rozčilenosti myslí tím, že sobě nebo někomu jinému dá příslibiti nebo poskytnouti takovou výhodu majetkovou, která je s to svojí bezměrností způsobiti nebo uspíšiti hospodářskou zkázu dlužníkovu;

b) ten, kdo nabyv pohledávky, dále ji zcizí nebo dobývá, ač ví, že vzešla způsobem (pod *a*) naznačeným (§ 1 zák. ze dne 28. května 1881 č. 47 ř. z.).

Předpisy tyto nevztahují se však na obchody, které obchodníci mezi sebou provozují, při kterých totiž jak strana úvěr poskytující, tak strana úvěr přijímající jest kupcem ve smyslu čl. 4, 5 a 6 obch. z. (§ 14 cit. z.).

Úmluvu, kterou si věřitel jisté předměty na místě zaplacení (§ 1414 o. o. z.) postoupiti nechá, nelze pokládati za úvěrní jednání ve smyslu zákona o lichvě (nál. ze dne 25. října 1886 č. 976 sb. č. 484), a rovněž ne úmluvu, kterou dlužník na místě zaplacení věřiteli na určitý čas pozemek k užívání odevzdá (nál. ze dne 11. července 1887 č. 1081). Okolnost, že úvěrník jest dělníkem, který kromě své způsobilosti ku výdělku, jmění ani hospodářství nemá, nevylučuje přečin lichvy (nál. ze dne 22. května 1882 č. 454), rovněž ne okolnost, že úvěrník v čase poskytnutí úvěru byl již předlužen nebo hospodářsky zničen (nál. ze dne 6. června 1891 č. 1456 sb. č. 365, IX; nál. ze dne 7. července 1887 č. 1077).

2. Přestupku lichvy dopouští se:

a) ten, kdo od nezletilce nebo od osoby, pro kterou by nedodržení povinnosti pod čestným slovem na se vzaté v zápětí míti mohlo ztrátu postavení jejího, slíbíti si dá pod zástavou cti, pod přísahou nebo podobným zařikáním splnění povinnosti z úvěrního jednání vzešlé, a

b) ten, kdo nabyv pohledávky, o níž ví, že vzešla tímto způsobem, ji dále zcizí nebo dobývá (§ 15 cit. z.).

Podstatnou náležitostí tohoto přestupku jest, že poskytnut byl pod čestným slovem úvěr osobě, pro niž nedodržení čestného slova ztrátu jejího služebního postavení v zápětí míti může, neboť jen v tomto případě lze mluvit o nějakém zúmýslném nátlaku. Nelze tudíž každé přijetí čestného slova neb ujištění, které k utvrzení nebo pojištění přesného splnění závazku dáno bylo, již za přestupek pokládati, neboť, kdyby tomu tak bylo, pak by i poskytnutí zápůjčky ze soucitu nebo přátelství osobami, které s přesným splacením zápůjčky počítati musejí, bylo trestným a věřitel byl by vydán v šanc zlomyslným týráním bezohledného dlužníka, ba dokonce byl by i potrestán a dlužník nemající právě postavení, jež by pro nedodržení čestného slova ztratiti mohl, zůstal by beztrestným.

III. Tresty.

Trestem přečinu lichvy jest tuhé vězení, které může býti spojeno též s trestem peněžitým; v některých případech jest spojení to zákonem předepsáno.

1. Byla-li o úvěrním jednání uzavřena smlouva na oko, nebo sepsána listina obsahující okolnosti nepravdivé, nebo byl-li o pohledávce dosud neexistující vydobyt nález soudní (rozsudek, rozkaz platební, mandát), soudní smír nebo výrok soudce smírního; aneb dá-li si věřitel slíbíti splnění závazku pod zástavou cti, přísežně nebo podobným zařikáním, tresce se přečin lichvy tuhým vězením od 3 do 6 měsíců a pokutou od 500—1000 zl.

Stejným způsobem tresce se ten, kdo znaje tyto okolnosti, pohledávku z takového jednání vzešlou nabude a dále zcizí nebo dobývá (§ 2 cit. z.).

2. Byl-li věřitel již po druhé pro přečin odsouzen, má býti potrestán tuhým vězením od 3 měsíců do 1 roku a pokutou od 500 zl. do 2000 zl. (§ 3 cit. z.).

3. Provozuje-li kdo lichvu po živnostensku nebo ze zvyku, potrestán budiž tuhým vězením od 6 měsíců do 2 roků a pokutou od 1000 zl. do 3000 zl. (§ 4 cit. z.).

Ve všech těchto případech může též na vyhostění nalezeno. Je-li pokuta nedobytnou, nastoupí na místě každých 10 zl. den vězení.

4. Přešupek lichvy tresce se vězením od 8 dnů do 3 měsíců; vězení může býti zstřeno a může též na vyhostění nalezeno býti, byly-li obchody úvěrní po živnostensku nebo ze zvyku provozovány (§ 15 cit. z.).

IV. Trestnost lichvy pomíjí účinnou lítostí, když vinník, dříve než veřejný žalobce nebo trestní soud se o činu doví, své nezákonné jednání odčiní a dlužníkovi vrátí se zákonnými úroky vše to, co přes míru přijal (§ 7 cit. z.).

V. Nároky soukromopravní.

Úvěrní jednání, přečin nebo přešupek lichvy zakládající, jest neplatným. O neplatnosti rozhodne soud trestní, který zároveň, stačí-li výsledky řízení trestního k tomu, nalezne, že to, co uvěřitel a úvěrník sobě navzájem plnili, vrátiti se má s úroky zákonnými ode dne plnění. Zbývá-li dle nálezu soudního po vzájemném zúčtování pohledávka pro uvěřitele, ručí za ni pojištění (zástava, rukojmí) původní smlouvou zaručené. Nestačí-li výsledek řízení trestního k nálezu tomuto, odkáže soud účastníka soukromého i obžalovaného ve příčině účinků neplatnosti jednání na pořad práva soukromého (§ 8 cit. z.).

Bylo-li řízení trestní zastaveno, nebo nebyl-li obžalovaný odsouzen, jest na soudu civilním, aby jednání prohlásil neplatným a rozhodl o účincích této neplatnosti dle zásad § 8 cit. z., ač jsou-li tu podmínky § 1 cit. z. (§ 10 cit. z.). Soud civilní neřídí se při rozhodování těchto otázek zákonnými pravidly průvodními, nýbrž má tu naleznouti dle svého volného uvážení prozkoumaných průvodů (§ 12 cit. z.). Na žádost soudu trestního jest řízení před soudem civilním zastaviti. Kdykoliv soud civilní shledá, že jisté jednání úvěrní zakládá skutkovou povahu přečinu v § 1 cit. zákona naznačeného, má o tom ihned učiniti oznámení soudu trestnímu a rozhodnouti, zdali s exekucím dobýváním pohledávky jest posečkati nebo exekuci ku zjištění povoliti (§ 11 cit. z.).

Lista civilní.

Tento název rakouskému právu ústavnímu cizí pochází z anglického zákonodárství ústavního. Značí tu část státních výloh, která určena jest ku hrazení výdajů vladařových, zvláště pokud tyto spojeny jsou s jeho funkcí, jakožto repraesentanta nejvyšší moci vladařské. Původně znamenala v Anglii lista civilní seznam výdajů, které byly nutny pro správu civilní; část správy této tvořilo vydržování dvora. Název »civilní lista« byl podržen, i když nastalo odloučení správy od vydržování dvora. V absolutním státě, kde vladař dle svého dobrého zdání používá státních příjmů ku svým účelům, není zvláštní civilní lista ani potřebnou ani vůbec možnou. Tento pojem dochází tudíž teprve zavedením ústavy konstituční zvláštního významu. Tak tomu bylo také v Rakousku. Zde pojem listy civilní vztahuje